

FAGSKOLEN

VESTFOLD OG TELEMARK

HØYERE YRKESFAGLIG UTDANNING

STUDIEPLAN

FOR

SOMATISK
VURDERINGSKOMPETANSE
2022-24

Nettbasert med samlinger

Innhold

Begrepsforklaringer.....	4
1 Høyere yrkesfaglig utdanning i somatisk vurderingskompetanse	4
1.1 Høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og oppvekstfag	6
1.2 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven)	6
1.3 Bakgrunn for høyere yrkesfaglig utdanning i somatisk vurderingskompetanse	6
2 Forventet læringsutbytte	7
2.1 Overordnede læringsutbyttebeskrivelser	8
3 Opptakskrav.....	9
4 Digitale rammer og forutsetninger	9
5 Utdanningens omfang og organisering	10
5.1 Oversikt over emnene	11
5.2 Oversikt over studiets omfang	11
5.3 Sammenheng mellom emnene	11
6 Undervisningsformer og læringsaktiviteter	12
6.1 Samarbeid med yrkesfeltet	13
6.2 Forelesning	13
6.4 Mappemetodikk	13
6.5 Gruppearbeid	14
6.6 Refleksjon	14
6.7 Ferdighetstrening i praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie	14
6.8 Praksis.....	15
6.8 Hovedprosjekt	16
7 Evaluering av studiet	16
8 Vurderings- og eksamensordninger	17
8.1 Vurderingsprinsipper.....	17
8.2 Mappedvurdering.....	17
8.3 Vurdering av presentasjonsmapper med muntlig høring	17
8.4 Vurdering av ferdigheter i praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie	17
8.5 Vurdering av praksis	18
8.6 Vurdering av hovedprosjekt med muntlig høring	18
8.7 Beskrivelse av karakterskalaen	18
9 Vitnemål	19
10 Utdanningens innhold og emner.....	20
10.1 Emne 1: Felles grunnlag for høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og oppvekstfag....	20

10.2 Emne 2: Helsefremmende og forebyggende arbeid	24
10.3 Emne 3: Somatisk vurderings- og handlingskompetanse	28
10.4 Emne 4: Yrkesutøvelse og organisasjonskunnskap	33
10.5 Emne P: Praksis	36
10.6 Emne 5: Hovedprosjekt	39
11 Oversikt mappekav (emne 1-4)/arbeidskrav (praksis og emne 5)	41
Vedlegg 1 Formelle krav og vurderingskriterier for mappekav	43
Vedlegg 2 Formelle krav og vurderingskriterier for presentasjonsmapper m/muntlig høring	44
Vedlegg 3 Formelle krav og vurderingskriterier for videodokumentasjon av praktiske prosedyrer	45
Vedlegg 4 Formelle krav og vurderingskriterier for hovedprosjekt m/muntlig høring	46

Dato for revidering	Endringer	Gjennomført av	Godkjent av
15.03.2021	Laget studieplan for nettbasert utdanning med samlinger med utgangspunkt i studieplan for stedbasert utdanning med samme navn	Hilde Eide Tørring og Agnes Brønstad	Jens Thysted (rektor)
07.01.2022	Endring av navn på emne 2 og 3. Mindre endringer på E-LUB emne 4, sentrale tema, litteratur og navn på mappekav. Lagt til tabell med begrepsforklaringer.	Hilde Eide Tørring og Agnes Brønstad	

Begrepsforklaringer

BEGREP	FORKLARING
Arbeidskrav/mappekrav	Obligatoriske studentarbeider som settes som vilkår for at studentene skal få vurdering i emnet, men som ikke inngår i vurderingsgrunnlaget for emnekarakteren.
Eksamen	En skriftlig og/eller muntlig prøving av kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse med fastsetting av selvstendig karakter (A–F), som angis på vitnemålet.
Emne	Minste studiepoenggivende enhet som inngår i et studieprogram eller emnegruppe
Emnebeskrivelse	Emnebeskrivelsen viser forventet læringsutbytte for emnet, samt detaljer om temaene i hvert emne, hvilke arbeidskrav/mappekrav som gjelder og hvordan arbeidskravene/mappekravene vurderes.
Emnekarakter	Vurderingsuttrykk i form av gradert karakter (A-F) eller bestått/ikke bestått. Karakteren gir uttrykk for studentens kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse målt mot læringsutbyttebeskrivelsene for det aktuelle emnet.
Emneplan	En framdriftsplan som viser temaer, omfang, forventet læringsutbytte, lærings- og vurderingsformer og arbeidskrav/mappekrav som inngår i et emne
Ferdighet (fra NKR)	Evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter.
Generell kompetanse (fra NKR)	Generell kompetanse er å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i utdannings- og yrkessammenheng.
Kunnskap (fra NKR)	Kunnskap er forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper og prosedyrer innenfor fag, fagområder og/eller yrker.
Læringsutbyttebeskrivelse (LUB)	Beskrivelse av det en person vet, kan og er i stand til å gjøre som et resultat av en læringsprosess. Læringsutbytte er beskrevet i kategoriene kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. Nivået på læringsutbyttet er avhengig av kompleksiteten av kunnskapen, ferdigheten og den generelle kompetansen. Dette er et begrep som er hentet fra NKR (se under). Studieplanen beskriver læringsutbyttet både på overordnet- (O-LUB) og emnenivå (E-LUB).
Mappevurdering	En mappe består av arbeider som studenten har produsert i løpet av utdanningsløpet, og som han eller hun selv har valgt ut til å bli gjenstand for vurdering. Arbeidene lagres og kan bearbeides og forbedres frem til de blir lagt i en presentasjonsmappe, som inngår i sluttvurderingen.
Nettsamling	Studenter og faglærer møtes i sanntid i virtuelt klasserom.

NKR	Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Kvalifikasjonsrammeverket for høyere utdanning beskriver hva alle som har fullført en utdanning skal ha lært. Graderingen av prestasjonen gjøres ved hjelp av karakterskalaen.
Presentasjonsmappe	Dokument eller mappe der studentene legger inn sine bearbejdede arbeider til sluttvurdering.
Realkompetanse	Dokumentert kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse tilegnet uavhengig av læringsarena, gjennom formell, ikke-formell og uformell læring. Formell læring skjer i utdanningssystemet, eventuelt for annet autorisasjons- og/eller sertifiseringsformål, ikke-formell læring er strukturert opplæring gjennom kurs og andre tilbud som ikke inngår i utdanningssystemet. Uformell læring skjer gjennom livet på arenaer som ikke først og fremst er begrenset på strukturert læring, gjennom yrkespraksis, ubetalt arbeid, organisasjonsarbeid eller lignende.
Realkompetansevurdering	Måling av realkompetansen opp mot kriterier fastsatt i gjeldende studieplan. Realkompetansevurdering kan gi grunnlag for opptak til fagskoleutdanning.
Studieplan	En helhetlig plan for et studium innenfor høyere yrkesfaglig utdanning. Planen inneholder mål og innhold, forventet læringsutbytte, oppbygging av studiet, lærings- og vurderingsformer samt andre obligatoriske krav. Planen inneholder i tillegg bestemmelser om fagskolens forpliktelser overfor studenten, og studentens forpliktelser overfor fagskolen og medstudenter.
Vurdering	Bedømmelse av studentens kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse i forhold til forventet læringsutbytte.
Vurderingsform	Hvordan kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse tilegnet av studenten gjennom studiet vurderes.

1 Høyere yrkesfaglig utdanning i somatisk vurderingskompetanse

1.1 Høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og oppvekstfag

Høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og oppvekstfag har som overordnet mål å utdanne reflekterte yrkesutøvere, med høy yrkesetisk standard som tar initiativ til å planlegge, organisere og iverksette tiltak i samarbeid med tjenesteytere, pasienter/brukere og pårørende. Studentene skal etter gjennomført utdanning ha etablert et grunnlag for livslang læring og kontinuerlig omstilling med klar forankring i arbeidslivet. Utdanningene gir formalisert kompetanse på fagskolenivå. Høyere yrkesfaglig utdanning skal sikre den enkeltes, samfunnets og arbeidslivets behov for ny kompetanse i tråd med nye oppgaver og utfordringer innen helse-, oppvekst- og sosialektoren.

1.2 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven)

Lov om høyere yrkesfaglig utdanning ble iverksatt 01.07.2018, sist endret 01.08.2019. Lovens formål er å legge til rette for høyere yrkesfaglig utdanning av høy kvalitet og for at fagskolestudentene får gode utdanningsvilkår. Loven gjelder for akkreditert høyere yrkesfaglig utdanning og fagskolevirksomhet i riket. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) fører tilsyn med kvaliteten i høyere yrkesfaglig utdanning og akkrediterer høyere yrkesfaglig utdanning. Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys akkreditert høyere yrkesfaglig utdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt. Høyere yrkesfaglig utdanning ligger på nivå over videregående opplæring. Høyere yrkesfaglig utdanning gir kompetanse som kan tas i bruk i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak. Høyere yrkesfaglig utdanning skal ha et innhold og omfang som tilsvarer et halvt år til to års utdanning på fulltid. Departementet kan, etter søknad fra styret for fagskolen, vedta at det kan gis høyere yrkesfaglig utdanning som i innhold og omfang tilsvarer tre års utdanning på fulltid.

1.3 Bakgrunn for høyere yrkesfaglig utdanning i somatisk vurderingskompetanse

Høyere yrkesfaglig utdanning i somatisk vurderingskompetanse har som mål å utdanne yrkesutøvere som har kompetanse knyttet til somatiske sykdommer og skader, behandling og sykepleie knyttet til voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade. Utdanningen skal også gi kunnskap om og forståelse for helsefremmende og forebyggende arbeid i dette feltet, samt rehabilitering både i hjemmet og på institusjon. Utdanningen skal gi økt bevissthet om hvilken betydning profesjonalitet i egen rolle og yrkesutøvelse har i arbeidet med pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring, og om hvordan den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten organiseres og samhandler.

Helse- og omsorgssektoren står overfor store utfordringer i årene framover. Demografisk utvikling, med blant annet økende antall personer med alvorlige kroniske sykdommer, økende andel eldre i befolkningen, stadig høyere levealder og samfunnsutviklingen forøvrig, gir økt etterspørsel etter alle typer helsetjenester. Det krever yrkesutøvere med bred klinisk kompetanse for å møte behovene til de mange pasientene med flere og sammensatte helseutfordringer og for å skape mer helhetlige tjenester. Pasientene og deres pårørende stiller også store krav til kvalitet på tjenestene og

muligheter for aktiv deltagelse i utforming av tjenestetilbudet. Det er viktig for velferdssamfunnet at vi greier å rekruttere, utdanne og beholde kompetent personell.

Kompetanseløft 2025 er regjeringens plan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Formålet med planen er å bidra til en faglig sterk tjeneste, og å bidra til å sikre at den kommunale helse- og omsorgstjenesten har tilstrekkelig og kompetent bemanning. *Meld. St. 26 (2014–2015), Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet*, framhever behovet for å se den kommunale helse- og omsorgstjenesten som en helhet. Den trekker fram utfordringene på kompetanse- og ledelsesområdet og viser til tidligere vedtatt politikk på kompetansefeltet som framgår av *Meld. St. 29 (2012–2013) Morgendagens omsorg* og *Meld. St. 13 (2011–2012) Utdanning for velferd*.

Meld. St. 47 (2008-2009) - Samhandlingsreformen, ble innført i 2012. Målet med Samhandlingsreformen er å bedre folkehelse og bedre helse- og omsorgstjenester på en bærekraftig måte. Strategiene er å forebygge mer, behandle tidligere og samhandle bedre. Pasienter og brukere skal få tidlig og god hjelp nærmest mulig der de bor. Man skal få rett behandling til rett tid på rett sted, gjennom en helhetlig og koordinert helse- og omsorgstjeneste som er tilpasset den enkelte bruker. Det kreves nødvendig kompetanse for å ta imot nye og mer kompliserte brukergrupper.

Meld. St. 15 (2017-2018) Leve hele livet, en kvalitetsreform for eldre som startet opp 01.01.2019. Reformen *Leve hele livet* skal bidra til at eldre kan mestre livet lenger, ha trygghet for at de får god hjelp når de har behov for det, at pårørende kan bidra uten at de blir utslitt og at ansatte kan bruke sin kompetanse i tjenestene. Denne reformen bygger på initiativ og tiltak som allerede er satt i gang for å utsette og forhindre sykdomsutvikling, fremme mestring og livskvalitet og styrke kompetansen, kvaliteten og kapasiteten i helse- og omsorgstjenestene. Stortingsmeldingen påpeker at helsefagarbeideren er viktig i den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Meldingens hovedfokus er å skape et mer aldersvennlig Norge og finne nye og innovative løsninger på de kvalitative utfordringene knyttet til aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp, sammenheng og overganger i tjenestene.

2 Forventet læringsutbytte

Læringsutbyttet for utdanningen deles inn i områdene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse. Læringsutbyttebeskrivelsene tilsvarer nivå 5.1 i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR).

Kategoriene kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse beskrives som:

Kunnskap	Ferdigheter	Generell kompetanse
Kunnskaper er: forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper og prosedyrer innenfor fag, fagområder og / eller yrker.	Ferdigheter er: evne til å anvende kunnskap til å løse problemer og oppgaver. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske, kreative og kommunikative ferdigheter.	Generell kompetanse er å kunne anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning i studier og yrke.

2.1 Overordnede læringsutbyttebeskrivelser

Overordnede læringsutbyttebeskrivelser (O-LUB) utledes fra NKR og beskriver forventet læringsutbytte/kompetanse etter fullført utdanning. Læringsutbytte for de enkelte emnene (E-LUB) utledes fra O-LUB og viser forventet læringsutbytte/kompetanse etter hvert enkelt emne.

Overordnede læringsutbyttebeskrivelsene for studiet er:

Kunnskaper

Kandidaten

- har kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid, og rehabilitering hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom, skader og funksjonsnedsettelse i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i spesialisthelsetjenesten
- har kunnskap om vanlige somatiske sykdommer og skader, symptomer, behandling og sykepleie for å kunne observere, kartlegge og vurdere funksjonssvikt hos voksne og eldre pasienter
- har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med å kartlegge og dokumentere helsetilstand, ressurser, behov og funksjonsnivå hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade
- har innsikt i lovverk for helse- og omsorgssektoren, samt i nasjonale anbefalinger og retningslinjer for arbeid med, og kvalitet på, helsetjenester til pasienter med somatisk sykdom og/eller skade
- har kunnskap om organisering av den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidspartner i ulike pasientforløp
- kan oppdatere sin kunnskap om somatiske sykdommer og skader: observasjon, kartlegging, vurdering og handling innen eget kompetanse- og ansvarsområde
- forstår hva det betyr for samfunnet å ha en helhetlig og koordinert helsetjeneste som ivaretar befolkningens behov, og hvordan det bidrar til verdiskapning i samfunnet

Ferdigheter

Kandidaten

- kan anvende kunnskap om somatiske sykdommer og skader, symptomer og behandling til å kunne observere, kartlegge, vurdere og handle ved funksjonssvikt hos voksne og eldre pasienter
- kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid, behandling og rehabilitering til å veilede voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade om brukermedvirkning og egenomsorg
- kan anvende kunnskap om sykepleie ved somatiske sykdommer og skader til å identifisere ressurser og behov, sette mål, iverksette og evaluere tiltak innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde og/eller i samarbeid med andre
- kan anvende elektroniske dokumentasjonssystemer, kommunikasjonsformer og teknikker profesjonelt i samarbeidet med pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper

- kan anvende standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy til å kartlegge tilstand, ressurser og behov for tiltak hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til arbeid med voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade
- kan kartlegge situasjoner i møte med voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade og identifisere faglige, juridiske og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak

Generell kompetanse

Kandidaten

- har forståelse for yrkesetiske retningslinjer som regulerer yrkesutøvelsen innen helsetjenesten
- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at han/hun ivaretar brukermedvirkning, pasientens integritet, og faglig forsvarlighet
- kan innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde utføre helsefremmende, forebyggende, behandlende, rehabiliterende og lindrende tiltak etter individuelle behov hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade
- kan bygge relasjoner med kollegaer, og på tvers av avdelinger og etater i samarbeidet om tjenestetilbudet til voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade
- kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenester til voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen

3 Opptakskrav

Krav til opptak jmf. Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen Vestfold og Telemark (2020) er fullført og bestått videregående opplæring med fagbrev eller vitnemål for yrkeskompetanse fra studieretning for helse- og oppvekstfag, med fagbrev/yrkeskompetanse som helsefagarbeider/hjelpepleier/omsorgsarbeider. Søkere med fullført og bestått utdanning i tråd med dette formelle opptakskravet må vedlegge autorisasjonsbevis ved søknad om opptak til studiet. Dersom studenten kan dokumentere at han/hun skal gjennomføre fagprøve etter opptaksfristen, kan studenten tildeles plass. Fagprøven må være gjennomført innen 1. oktober i opptaksåret, og søknad om autorisasjon må sendes umiddelbart. Studenten mister plassen hvis han/hun stryker på fagprøven, ikke fullfører fagprøven eller om autorisasjon som helsefagarbeider ikke innvilges.

4 Digitale rammer og forutsetninger

Studenten må disponere egen PC med webkamera, hodetelefoner med mikrofon, samt ha tilgang til internett. Studiearbeid, mappekav og arbeidskrav, undervisningsgrunnlag, informasjon og innleveringer gjøres på nett via fagskolens læringsplattform. Studenten får opplæring i fagskolens digitale læringsplattform. Studentene får tilbud om opplæring i bruk av PC og standard programvare, samt søk og kildekritikk. Fagskolen har systemansvarlig som vedlikeholder fagskolens datautstyr og yter service til studenter, i tillegg til muligheten for support fra IT-avdeling i fylkeskommunen. Det er tilgang til trådløst internett over hele fagskolen, hvor studenten kan kople seg på med egne bærbare

maskiner når de er på fysiske samlinger. Der har studenten også tilgang til kopimaskiner og skrivere. Studentene får også tilbud om å laste ned Office 365 gratis.

PC – minimumskrav: For nøyaktige spesifikasjoner, se fagskolens nettside: www.fagskolen-vestfoldogtelemark.no

5 Utdanningens omfang og organisering

Studietilbudet er basert på et heltidsstudium med en normert studietid på ett år. Utdanningen er organisert som et deltids nettbasert studium med samlinger over 2 år.

Studiet er organisert med

- ukentlig undervisning på web, i sanntid, ved hjelp av Zoom
- veiledning etter avtale, ved hjelp av digitale kommunikasjonsplattformer som Zoom, Canvas, Teams, e-post, telefon mellom lærer og enkeltstudent/studentgrupper
- online arbeid i grupper
- fire fysiske samlinger fordelt slik: en samling i emne 1, to samlinger i emne 3 og en samling i emne 4. Hver samling er på 2 dager

Studiet har 5 emner med teoretisk innhold: ett emne med felles grunnlagsdel, tre fagspesifikke emner og et hovedprosjekt. I tillegg kommer 10 uker med praksis, som utplassering eller utviklingsarbeid, som eget emne. Fagskolen har utarbeidet egne retningslinjer for praksis gjennomført som praksisutplassering/utviklingsarbeid på egen arbeidsplass.

Teoriundervisning og veiledning utgjør i snitt 7 timer i uken og studenten har ansvar for å delta aktivt i opplæringen. Det forventes at studentens selvstudium utgjør omtrent 10 timer pr uke. Totalt omfang iberegnet egenstudier antas å være ca. 1500 timer.

5.1 Oversikt over emnene

Emne 1. Felles grunnlag for høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og oppvekstfag 1a. Arbeidsformer og metoder i studiet 1b. Kommunikasjon og samhandling 1c. Etikk 1d. Sosiologi og psykologi 1f. Helserett, helse- og sosialpolitikk og kvalitetsarbeid	12 stp
Emne 2. Helsefremmende og forebyggende arbeid 2a. Helsefremmende og forebyggende arbeid 2b. Hverdagsmestring og rehabilitering	7 stp
Emne 3. Somatisk vurderings- og handlingskompetanse 3a. Vurdering av akutt sykdom og funksjonssvikt 3b. Somatiske sykdommer og skader 3c. Den geriatriske pasienten 3d. Klinisk sykepleie og praktiske prosedyreferdigheter	15 stp
Emne 4. Yrkesutøvelse og organisasjonskunnskap 4a. Aktører, organisering og samhandling i pasientforløpet 4b. Yrkesutøvelse, kommunikasjons- og veiledningskompetanse	4 stp
Praksis	14 stp
Emne 5. Hovedprosjekt	8 stp
Sum	60 stp

5.2 Oversikt over studiets omfang

Emne	Studie - poeng	Uker deltid		Nett-samlinger /timer	Veiledning /timer	Fysiske samlinger /timer	Praksis /timer	Selv-studium /timer	Sum arbeidsmengde
Emne 1	12	16		75	28	12		160	275
Emne 2	7	10		50	18			90	158
Emne 3	15	15		65	30	24		140	259
Emne 4	4	7		30	14	12		72	128
Praksis	14	10					300	60	360
Emne 5	8	9		10	4			171	185
Eksamen		9						162	162
Sum	60	76		210	94	48	300	855	1527

5.3 Sammenheng mellom emnene

Denne studieplanen bygger på studieplan for stedbasert, høyere yrkesfaglig utdanning i somatisk vurderingskompetanse ved Fagskolen Vestfold og Telemark. Emne 1 danner et felles grunnlag for høyere yrkesfaglige utdanninger i helse- og oppvekstfag og skal bidra til at studentene utvikler nødvendig kunnskap og forståelse i en felles referanseramme for yrkesutøvere i helse- og

sosialtjenestene. Sentrale temaer i emne 1 er kommunikasjon og samhandling, etikk, sosiologi og psykologi, og helserett, helse- og sosialpolitikk og kvalitetsarbeid. Disse temaene danner basis og skal videreføres i de fagspesifikke emnene 2- 4. De fagspesifikke emnene bygger også på hverandre og bør gjennomføres i kronologisk rekkefølge.

Emne 2 handler om helsefremmende og forebyggende arbeid for å styrke mestring og bedre livskvalitet hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade. Emnet fokuserer på risikovurdering og systematisk observasjon og kartlegging for å identifisere pasientens ressurser og behov for forebyggende tiltak, for å kunne øke muligheten til å mestre de utfordringer og belastninger somatisk sykdom og/eller skade kan gi.

Emne 3 tar for seg vurdering av symptomer og funksjonssvikt, samt behandling, pleie og omsorg knyttet til somatiske sykdommer og skader som er vanlige hos voksne og eldre pasienter. Emnet tar sikte på å utvikle kompetanse til å oppdage tidlige tegn på og iverksette handling ved akutt kritisk sykdom, og akutt og subakutt funksjonssvikt. Systematisk observasjon, kartlegging og dokumentasjon av helsetilstand, ressurser, symptomer og behov ved hjelp av kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjemaer er sentralt. Ferdighetstrening i praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie vektlegges.

Emne 4 skal gi studentene økt bevissthet om hvilken betydning profesjonalitet og ansvarlighet i egen rolle og yrkesutøvelse har for kommunikasjon, medarbeiderskap, veiledning og fagutvikling på arbeidsplassen. Emnet handler også om ulike aktører i pasient- og omsorgsforløpene, og om hvordan den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten organiseres og samhandler. Ferdighetstrening i profesjonell kommunikasjon vektlegges i dette emnet.

Etter emnene 1 - 4 følger praksis, enten som praksisutplassering på arbeidsplasser som tilbyr helse- og omsorgstjenester til pasienter som har somatisk sykdom og/eller skade og behov for helsehjelp som krever somatisk vurderingskompetanse eller som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass. Utviklingsarbeid er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet (minimum 50 % stilling). Gjennom praksis blir studenten utfordret på å anvende ny kunnskap og nye ferdigheter i yrkesutøvelsen. Formålet er også å utvikle holdninger til egen yrkesutøvelse gjennom refleksjon rundt forholdet mellom teori og praksis. I emne 5 vil studenten på bakgrunn av de foregående emnene og praksis fordype seg i og drøfte en selvvalgt faglig problemstilling.

6 Undervisningsformer og læringsaktiviteter

Utdanningen innebærer at studenten er i en prosess både i forhold til faglig og personlig utvikling. Gjennom pedagogisk ledelse skal studenten trekkes aktivt med i egen læringsprosess. Det forventes at den enkelte student viser initiativ, og tar ansvar for egen læring og felles læringsmiljø. Studenten skal reflektere over egen læringsprosess gjennom hele utdanningen og det vil bli lagt vekt på individuelle refleksjonsnotater og logg.

Prosesslæring vil tilstrebes ved at studentens egne erfaringer, praksiskunnskaper og teoretiske kunnskaper brukes gjennom utdanningen i form av diskusjoner, dialoger, ferdighetstrening og arbeidskrav. Læringsaktivitetene skal være relevante og hensiktsmessige for å oppnå læringsutbyttet for utdanningen. Dette innebærer at studenten i tillegg til faglig utvikling også skal utvikle evne til

samarbeid, kommunikasjon og praktisk yrkesutøvelse. Studenten har praktisk erfaring innen egne fagområder, og denne gir anledning til å legge til rette for erfaringsbaserte læringsformer. Variasjon i valg av læringsaktiviteter er nødvendig for å oppnå en helhetlig kompetanse som omfatter både kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse.

6.1 Samarbeid med yrkesfeltet

For å sikre utdanningens yrkesretting, har fagskolen inngått samarbeidsavtaler med aktører i feltet, blant annet om deltakelse i fagråd sammen med fagskolens ledelse, lærere og studentrepresentanter. Fagråd har møte to ganger pr. år, for å arbeide med en kontinuerlig forbedring av utdanningen og for å sikre at den er i tråd med praksisfeltets ønsker og behov. Fagskolen har inngått samarbeidsavtaler med flere kommuner i Vestfold og Telemark og med Sykehuset i Vestfold angående praksis for studentene.

6.2 Forelesning

Forelesninger skal gi et innblikk i de ulike temaene. Forelesningene er dialogbaserte og skal hjelpe studenten til å få et bedre overblikk og forståelse for fagene, og ikke minst inspirere studenten til å søke mer kunnskap. Forelesningene på nettbasert studium er delt mellom forelesninger i sann tid på nett, forelesninger på fysiske samlinger og forelesninger presentert gjennom video. Forelesning kan noen ganger bli gjennomført som omvendt undervisning. Det innebærer at essensen av forelesningen blir presentert i forkant av forelesningen i form av video, og forelesningen blir brukt til veiledning, diskusjon og problemløsning.

6.3 Veiledning

I utdanningen vil veiledning spille en sentral rolle som læringsaktivitet. Studenten vil oppleve å få veiledning både på nett og i forbindelse med fysiske samlinger på fagskolen. Veiledning gis på studiesituasjonen, på arbeid med mappekrav, i praksis og i forbindelse med avsluttende oppgave (hovedprosjekt). Veiledningen skal fungere som et bindeledd mellom personlig kompetanse, teoretisk kunnskap og yrkesspesifikke ferdigheter, som er sentrale begreper i utviklingen av en yrkesidentitet og samlet profesjonell kompetanse. I studiesammenheng er veiledning først og fremst en arena for samtaler rundt ulike deler av studentens utvikling i løpet av studiet. Veiledning skal være støttende og igangsettende i forhold til studentens læringsbehov og den har et helt klart kontrollaspekt i seg i forhold til å vurdere studentens teoretiske kunnskaper, yrkesspesifikke ferdigheter og personlig kompetanse. Student og veileder skal ha en felles forståelse med henblikk på veiledningens form og innhold. Veiledningen er studentens arena, og det som skjer må være tilpasset studentens forutsetninger og behov.

6.4 Mappemetodikk

Mappemetodikk benyttes for å få bedre sammenheng og helhet i læringsprosessen. Dette oppnås blant annet ved at innleveringer ikke er avsluttet i det øyeblikk de er levert, men at de i større grad benyttes som et ledd i læringsprosessen og som et grunnlag for veiledning til studenten om hva det må arbeides videre med. Forutsetningen er også at det skal være en tettere dialog mellom faglærer og student om progresjon og utvikling i læringen, noe som innebærer at lærer og student går

gjennom innholdet i mappekravene. Studenten skriver til slutt et refleksjonsnotat som skal inneholde beskrivelse av arbeid som er gjort, egen vurdering av arbeidet og refleksjon rundt egen læringsprosess og læringsutbytte. Mappekravene som studentene arbeider med gjennom utdanningen, har en gjennomgående og gjenkjennelig struktur som tar hensyn til læringsprinsipper som begrepsforståelse, dybdelæring og det å se sammenhenger og kople teori og praksis. Dette skjer blant annet gjennom at studentene anvender begreper i praktisk orienterte problemstillinger, reflekterer over egen læring og læreprosess, knytter teori til egne erfaringer fra yrkesfeltet og omvendt («gå fra det kjente til det ukjente»), samarbeidslæring og læring i praksisfellesskap. Studenten har tilgang på veiledning gjennom hele prosessen, både fra lærerne og gjennom å diskutere med hverandre.

6.5 Gruppearbeid

Gruppearbeid benyttes gjennom hele studietiden. Ved studiestart etableres læringsgrupper på 3 – 5 studenter i hver gruppe. Gruppene vil kunne variere i sammensetning gjennom studiet og har som hensikt å stimulere til tverrfaglig samarbeid, økt samhandling og styrking av kommunikasjons- og relasjonskompetansen. Gruppearbeid er obligatorisk og forpliktende. Gruppene må utarbeide en gruppekontrakt og de må føre logg og skrive refleksjon over egen læring.

En gruppekontrakt er ikke bare et krav fra fagskolen, den er også et godt arbeidsredskap for samarbeidet i gruppa. Kontrakten bør f.eks. inneholde:

- Hvem kontrakten omfatter
- Når og hvor skal gruppa møtes.
- Taushetsplikt
- Studentenes spesifikke ansvar
- Studentenes faglige og personlige forventninger til læringsutbytte
- Studentenes forventninger til gruppearbeidet

6.6 Refleksjon

Refleksjon er en vesentlig del av voksnes læreprosess. Gjennom refleksjon bevisstgjøres studentene blant annet på den kompetansen de går inn i utdanningen med, hva de har lært, hvilke læringsstrategier som fungerer best for egen læring og på hvordan de kan arbeide videre for å nå det forventede læringsutbyttet. Refleksjon kan bidra til å se sammenhenger på tvers av temaer og mellom emner. Refleksjonsnotat, både individuelt og i gruppe, er derfor ett av flere arbeidskrav i mange av studiets emner. Studentenes refleksjon skal inneholde beskrivelse av arbeid som er gjort, egen vurdering av arbeidet og refleksjon rundt egen læringsprosess og læringsutbytte.

6.7 Ferdighetstrening i praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie

Ferdighetstrening er en viktig del av opplæringen. Studentene vil få opplæring og veiledning i tråd med oppdaterte og kunnskapsbaserte prosedyrer. Det vil hovedsakelig være praktiske prosedyrer som kan gjennomføres selvstendig av autoriserte helsefagarbeidere. Studentene vil også få opplæring i enkelte prosedyrer som vil kreve ytterligere opplæring på det enkelte arbeidssted og hos den enkelte pasient. Ferdighetstrening i praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie vil bli gjennomført på øvingsavdeling i forbindelse med fysiske samlinger i emne 3 og i praksis.

6.8 Praksis

Praksis er en egen obligatorisk del av studiet og er en viktig læringsarena for å oppnå utdanningens læringsutbytte. Praksis skal bidra til å styrke studentens selvfølelse og motivasjon for egen utvikling. Praksis gjennomføres i 4. semester av utdanningen. For å sikre kontinuitet legges praksisperioden i sin helhet til etter bestått eksamen for emne 2, 3 og 4, før hovedprosjekt, emne 5. Praksisperioden strekker seg over 10 uker. Det er utarbeidet egne læringsutbyttebeskrivelser for praksis.

For å kunne gjennomføre praksisstudier må studentene fremvise politiattest. Kravet om politiattest er hjemlet i Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (LOV-2017-06-16-53) § 5-4 og Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (fagskoleloven) (LOV-2018-06-08-28), jmf. Politiregisterloven (LOV-2016-04-22-3) §37 og §39.

Det er mulig å velge mellom to ulike former for gjennomføring:

1. *Praksis gjennomført som praksisutplassering* på arbeidsplasser som tilbyr helsetjenester til pasienter som har somatisk sykdom eller skade og behov for helsehjelp som krever somatisk vurderingskompetanse. Praksisutplassering kan skje i hjemmesykepleien, sykehjem eller sykehus og er egnet for studenter som ikke har erfaring fra slik type arbeid og/eller som ikke har sitt daglige arbeid innen fagfeltet. Studenter som ikke ønsker å gjennomføre utviklingsarbeid på egen arbeidsplass, kan også velge denne praksisformen. Praksisplassen og gjennomføringen må alltid godkjennes av fagskolen. Fagskolen er ansvarlig for å skaffe relevant praksisplass. Det kan også være aktuelt med jobbrotasjon, der to eller flere studenter bytter arbeidsplass. Arbeidsplassene det roteres på må da tilby helsetjenester til pasienter som har somatisk sykdom og/eller skade og behov for helsehjelp som krever somatisk vurderingskompetanse. Praksisperioden beregnes til gjennomsnittlig 30 timers tilstedeværelse og en studiedag pr. uke i 10 uker. En gjennomsnittlig praksisdag er på 7,5 timer (inkl. pause), det vil si at studenten skal være tilstede i totalt 300 timer. For at praksisperioden skal kunne vurderes til bestått, må studenten ha vært tilstede minimum 90 % av den planlagte praksistiden. Fravær ut over 10 % må tas igjen etter nærmere avtale. Fagskolen har utarbeidet egne retningslinjer for praksis som praksisutplassering.

2. *Praksis gjennomført som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass* er aktuelt for studenter som har sitt daglige arbeid innen fagfeltet (minimum 50 % stilling). Studenten skal i praksisperioden forberede, planlegge, gjennomføre og evaluere et utviklingsarbeid knyttet til sentrale temaer i utdanningen. Studenten velger tema for utviklingsarbeidet i samråd med leder og faglærer. Problemstilling skal godkjennes av leder og faglærer. Utviklingsarbeidet skal bidra til at studenten får synliggjort sin kompetanse innenfor egen organisasjon og kvalitetsforbedring innen et avgrenset område av tjenestetilbudet. Praksis er et felles ansvar for arbeidstaker og arbeidsgiver, og denne formen for praksis krever at studenten får tid til utviklingsarbeid og veiledning. Samlet arbeidsmengde i perioden skal være 300 timer. Dette inkluderer ordinært arbeid ifølge arbeidsavtale og den tiden studenten bruker på utviklingsarbeidet både i arbeidstiden og i egen tid. Det anbefales at studenten fristilles fra ordinært arbeid ½-1 dag per uke for å ha fullt fokus på organisering og gjennomføring av utviklingsarbeidet. Studenten skal utarbeide en arbeidsplan (turnus) som viser når vedkommende er i ordinært arbeid og når studenten skal arbeide med prosjektet. For at praksisperioden skal kunne vurderes til bestått, må studenten ha vært til stede minimum 90 % av den planlagte praksistiden.

Fravær ut over 10 % må tas igjen ved at praksisperioden forlenges tilsvarende. Fagskolen har utarbeidet egne retningslinjer for praksis gjennomført som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass.

Veiledning i praksis er en forutsetning for å oppnå utdanningens læringsutbytte, og ved begge former for praksis blir studenten fulgt opp av fagskolens faglærer og av veileder på praksisplassen. Veileder deltar i ukentlig refleksjon med studenten, samt i plan- og målsamtale, midtvurdering og avsluttende vurdering sammen med student og faglærer. Formalisert veiledning og selvrefleksjon over tid bidrar til å tydeliggjøre den enkelte students personlige og faglige utvikling. Derigjennom bygger studenten opp sin kliniske kompetanse og profesjonalitet i yrkesutøvelsen. Veileder på praksisplassen må ha tilsvarende høyere yrkesfaglig utdanning eller relevant utdanning fra høyskole/universitet og arbeide i minimum 75 % stilling.

I løpet av praksisperioden vil det være to-tre nettsamlinger. Her legges det opp til at studentene skal dele erfaringer fra praksis, få veiledning på arbeidskrav og ha refleksjon knyttet til opplevelser i praksis.

6.8 Hovedprosjekt

Hovedprosjekt er et eget emne som gjennomføres mot slutten av studiet (4. semester). Hovedprosjektet er en individuell oppgave. Fagskolen har utarbeidet egne retningslinjer for gjennomføring av hovedprosjekt.

Prosjektet skal være praksisrettet og knyttet til ett eller flere temaer i utdanningens fagspesifikke emner. Studenten skal gjennom hovedprosjektet vise refleksjon og anvende relevant teori og erfaringer fra praksisfeltet. Gjennom forberedelse og planlegging skal studenten utarbeide og levere en prosjekt- og framdriftsplan med problemstilling, relevante overordnede læringsutbyttebeskrivelser for utdanningen (se s. 6 og 7), framdriftsplan for hovedprosjektet og forslag til aktuell litteratur. Prosjekt- og framdriftsplanen med tema og problemstilling skal godkjennes av faglærer. Tema for hovedprosjektet skal bestemmes av studenten med veiledning fra faglærer. Det kan også være naturlig å samarbeide med praksisplass/relevant arbeidssted under valg av tema.

Studenten får tilbud om inntil 4 timer veiledning fordelt på perioden. Det vil være to nettsamlinger knyttet til hovedprosjektet. Her legges det blant annet opp til at studenten presenterer tema og problemstilling for medstudenter og ber om innspill fra dem. Studenten har et selvstendig ansvar for å ha et veiledningsprodukt og avtale tidspunkt for veiledning med faglærer.

7 Evaluering av studiet

Etter studiestart, midtveis i, og etter hvert emne, etter praksisperioden og etter hovedprosjektet, avsettes det tid til prosessevaluering for å fremme videre læring og utvikling. Evaluering av emnene gjennomføres på fagskolens digitale læringsplattform. Evalueringen er beskrevet i fagskolens kvalitetssystem. Hensikten med evalueringsordningen er å gi studenten, lærerne og fagskolen regelmessig informasjon om undervisningens kvalitet i forhold til studentens faglige og personlige utvikling. Norske fagskolestudenter deltar dessuten i årlig i den nasjonale studentundersøkelsen

Studiebarometeret. Resultatene derfra gir fagskolen omfattende og nyttig informasjon om hvordan studentene opplever studiekvaliteten ved fagskolen.

8 Vurderings- og eksamensordninger

Vurderingsformene har sammenheng med utdanningens læringsutbytte, innhold og læringsaktiviteter. Eksamen følger bestemmelser gitt i Lov om høyere yrkesfaglig utdanning (Fagskoleloven (2018)) og Forskrift om opptak, studier og eksamen ved Fagskolen Vestfold og Telemark (2020).

8.1 Vurderingsprinsipper

8.2 Mappevurdering

Mappevurdering som vurderings-, arbeids- og læringsform fremmer formativ vurdering og har vurdering for læring som prinsipp, samtidig som studentene får tydelige tilbakemeldinger underveis på hvor de står faglig sett, og på hvordan de kan jobbe videre. Den summative vurderingen - vurdering av læring i form av karakter - blir ivarettatt av at studentene avlegger tre eksamener i løpet av utdanningen, se punktene 8.3 og 8.6. Disse blir vurdert av faglærer og ekstern sensor med karakter.

8.3 Vurdering av presentasjonsmapper med muntlig høring

I løpet av studiet er det to avsluttende mappevurderinger (eksamen): en avsluttende mappevurdering i slutten av emne 1, og en etter de fagspesifikke emnene (ved avslutningen av emne 4). Studenten utarbeider og leverer inn presentasjonsmappe med et gitt antall godkjente og bearbejdede mappekrav. Den innleverte presentasjonsmappen må vurderes til bestått før studentene kan gjennomføre muntlig høring. Muntlig høring gjennomføres på nett. Intern og ekstern sensor gjør en samlet vurdering av presentasjonsmappen og den påfølgende muntlige høring (vedlegg 2). Ved denne avsluttende mappevurderingen (eksamen) benyttes karaktersystemet ECTS (European Credit Transfer System) med karakterskalaen A, B, C, D, E, F, der A er beste karakter. Det kreves karakteren E eller bedre for at eksamen skal være bestått.

8.4 Vurdering av ferdigheter i praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie

Vurdering av ferdigheter i praktiske prosedyrer vil skje gjennom en praktisk-teoretisk oppgave med videodokumentasjon av prosedyreferdigheter og pasientsamarbeid og individuelt refleksjonsnotat. Det vil være to invasive prosedyrer (lærerstyrt utvalg) studentene må dokumentere via film. Filmdokumentasjonen og refleksjonsnotatet vurderes til godkjent/ikke godkjent ut fra gitte vurderingskriterier.

8.5 Vurdering av praksis

Vurdering av studentens innsats i praksisperioden foregår kontinuerlig. Den fortløpende vurderingen skal ta hensyn til rammefaktorer for praksis, studiets læringsutbytte, veiledningens innhold og valg av læresituasjoner. Praksisperioden gjennomføres over 10 uker med veiledning på egen yrkesutøvelse, av kvalifiserte praksisveiledere og av faglærer. Veiledningen skjer i forhold til læringsutbyttebeskrivelser beskrevet i studieplanen og studentens individuelle mål. I løpet av praksisperioden gjennomføres midtvurdering og sluttvurdering på nett. Læringsutbyttebeskrivelsene for praksisperioden og gjennomføringen av bestemte arbeidskrav skal danne grunnlag for vurdering av bestått/ikke bestått praksisperiode. Praksis begynner med plan- og målsamtale på nett med fokus på studieplanens læringsutbyttebeskrivelser og studentens individuelle mål og plan for praksis. Midtvurderingen danner grunnlag for studentens videre arbeid og fordypning i perioden. Sluttvurdering avspeiler studentens læringsutbytte for hele praksisperioden. Ved fare for ikke bestått praksis, skal studenten få skriftlig varsel senest 3 uker før praksisperioden er slutt. Fravær i praksisperioden på over 10 % medfører at det ikke er grunnlag for vurdering, og praksis vil bli vurdert til ikke bestått.

8.6 Vurdering av hovedprosjekt med muntlig høring

For å kunne gå opp til eksamen i emne 5 må studenten ha gjennomført praksis med bestått resultat og ha bestått eksamen i teoriemnene. Eksamen i emne 5 består i en skriftlig innlevering etterfulgt av en individuell muntlig høring. Den skriftlige innlevering må vurderes til bestått før studentene kan gjennomføre muntlig høring. Muntlig høring gjennomføres på nett. Intern og ekstern sensor gjør en samlet vurdering av den skriftlige innleveringen og den muntlige høringen. Hovedprosjektet utgjør et selvstendig emne og gis en egen emnekarakter, og det benyttes karaktersystemet ECTS (European Credit Transfer System) med karakterskalaen A, B, C, D, E, F, der A er beste karakter. Det kreves karakteren E eller bedre for at eksamen skal være bestått.

8.7 Beskrivelse av karakterskalaen

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Studenten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Nokså god	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.

F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende de faglige minimumskravene. Studenten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.
---	--------------	---

9 Vitnemål

Etter fullført og bestått høyere yrkesfaglig utdanning i somatisk vurderingskompetanse utstedes vitnemål med gradsbenevnelsen fagskolegrad i somatisk vurderingskompetanse. Vitnemålet omfatter de emner som inngår i utdanningen, med emnets omfang i studiepoeng og de karakterene som er oppnådd. Beskrivelse av hovedprosjektet og O-LUB vil også framkomme. Vitnemålet merkes med begrepet *Vocational Diploma* (VD) med tanke på internasjonal bruk.

10 Utdanningens innhold og emner

10.1 Emne 1: Felles grunnlag for høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og oppvekstfag

Emnekode	00HH67A
Omfang	12 studiepoeng
Innhold	Emne 1 danner et felles grunnlag for høyere yrkesfaglig utdanning i helse- og oppvekstfag og skal bidra til at studentene utvikler nødvendig kunnskap og forståelse i en felles referanseramme for yrkesutøvere i helse- og omsorgstjenesten. Sentrale temaer i emne 1 er kommunikasjon og samhandling, etikk, sosiologi og psykologi og helserett, helse- og sosialpolitikk og kvalitetsarbeid, og disse temaene danner basis og skal videreføres i de fagspesifikke emnene 2- 4.
Forutsetninger	Ingen
Læringsutbytte	<p>Kunnskap Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om menneskesyn, menneskerettigheter, yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, og etisk refleksjon knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former, samhandling og konflikthåndtering knyttet til arbeid i helse- og omsorgssektoren • forstår kommunikasjonens betydning i samhandling med brukere, pårørende og kolleger • har innsikt i relevante lover og forskrifter innen helse- og omsorgssektoren som regulerer rettigheter, ansvar, plikter og kvaliteten på tjenestetilbud på kommunalt, regionalt og statlig nivå • har kunnskap om levekår og folkehelse i velferdsstatens utvikling, og om helse- og sosialpolitiske prioriteringer • har kunnskap om begreper innen sosiologi og psykologi knyttet til enkeltindividet, grupper og sosialt nettverk • har kunnskap om digitalisering og e-helse • har innsikt i kvalitetsforbedringsarbeid og kunnskapsbasert praksis • har kunnskap om læring, IKT, digitale plattformer, nettsøk, kildekritikk, studieteknikk og arbeidsformer i studiet <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om yrkesetiske prinsipper og retningslinjer, til etisk refleksjon rundt praktiske og teoretiske problemstillinger i helse- og omsorgssektoren

	<ul style="list-style-type: none">• kan anvende kunnskap om kommunikasjonsteori, -teknikker og -former til å samhandle profesjonelt med brukere/pasienter, pårørende, frivillige og kollegaer• kan anvende kunnskap innen sosiologi og psykologi til å motivere brukeren/pasienten slik at han eller hun tar i bruk egne ressurser og opplever mestring• kan kartlegge situasjoner, identifisere etiske problemstillinger og iverksette relevante tiltak i samarbeid med kollegaer og medstudenter• kan anvende aktuelt lovverk og forskrifter for helse- og omsorgssektoren i egen yrkesutøvelse• kan anvende kunnskap om kvalitetsforbedringsarbeid og kunnskapsbasert praksis til å identifisere behov for, og planlegge forbedring• kan finne fagstoff og vurdere kildene kritisk, og anvende kunnskap om læring, IKT, digitale plattformer, studieteknikk og arbeidsformer til å løse oppgaver i studiet <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har forståelse for yrkes- og profesjonsetikk og hvordan dette påvirker yrkesutøvelsen• ser betydningen av å reflektere over egen praksis og begrunner sine vurderinger faglig og etisk• har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd og kommunikasjon i situasjoner med brukere, pårørende og kollegaer• kan kommunisere og samhandle med brukere for å ivareta deres individuelle behov, i tråd med prinsipper om brukermedvirkning og respekt for enkeltindividets verdi og verdighet• kan bygge relasjoner basert på likeverdighet og respekt, slik at brukere og pårørende opplever trygghet og har tillit til tjenestetilbudet• kan samarbeide og bygge relasjoner til medstudenter og kolleger• har forståelse for betydningen sosiologi, psykologi, etikk og kommunikasjon har i egen yrkesutøvelse
Sentrale tema	1a. Arbeidsformer og læringsaktiviteter <ul style="list-style-type: none">• Aktiv læring og studieteknikk• Refleksjon• Mappemetodikk• Veiledning• Litteratur, nettsøk og kildekritikk• Vurdering

- Gruppearbeid
- Ferdighetstrening
- Praksis
- Prosjekt- og utviklingsarbeid
- IKT og digitale plattformer

1b. Kommunikasjon og samhandling

- Kommunikasjonsteori
- Kommunikasjonsferdigheter
- Relasjonskompetanse
- Profesjonell kommunikasjon
- Tverrkulturell kommunikasjon
- Veiledning
- Konflikthåndtering

1c. Etikk

- Menneskesyn
- Verdier
- Menneskerettighetserklæringen
- Yrkesetikk
- Etske teorier og prinsipper
- Etske utfordringer og dilemmaer
- Etsk refleksjon og refleksjonsmodeller
- Taushetspliktens etske sider
- Brukermedvirkning
- Hverdagsmestring - "Hva er viktig for deg?"
- Beslutningskompetanse

1d. Sosiologi og psykologi

- Utviklingsteorier
- Emosjoner, behov og motivasjon
- Krise og mestringsstrategier
- Roller, makt og avmakt
- Profesjonalitet i yrkesutøvelsen
- Gruppedynamikk og prosesser i grupper
- Sosialt nettverk og nettverksarbeid
- Helse- og sosial ulikhet
- Kulturelt mangfold

1e. Helserett, helse- og sosialpolitikk og kvalitetsarbeid

- Samfunnets og velferdsstatens utvikling og helse- og sosialpolitiske prioriteringer
- Levekår og folkehelse

	<ul style="list-style-type: none"> • Lover og forskrifter som regulerer helse- og omsorgssektorens virkefelt • Helse- og omsorgssektoren på kommunalt, regionalt og statlig nivå • Kunnskapsbasert praksis • Digitalisering og e-helse • Kvalitetsforbedringsarbeid • Avvik • Varsling
Mappekrav med individuelle refleksjonsnotat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kommunikasjon og samhandling 2. Etikk 3. Sosiologi og psykologi
Gruppeoppgave med presentasjon og individuelt refleksjonsnotat	Kvalitetsforbedringsarbeid
Vurdering	Hvert mappekrav vurderes med utgangspunkt i egne vurderingskriterier for mappekrav (vedlegg 1). Faglærer/veileder gir skriftlig tilbakemelding innen 14 dager. Arbeidene vurderes med godkjent/ikke godkjent, og alle mappekrav må være godkjent før avsluttende vurdering (eksamen) i emne 1
Litteratur	<ul style="list-style-type: none"> • Eide, H. & Eide, T. (2017). <i>Kommunikasjon i relasjoner: Samhandling, konfliktløsning og etikk</i>. Gyldendal Akademisk. Kap. 1-9 og 13. Totalt 269 sider. • Eide, T. & Aadland, E. (2020). <i>Etikkhåndboka; Refleksjon, organisasjon, ledelse</i>. Kommuneforlaget. Totalt 50 sider. • Grasaas, K. K., Sjursen, M. & Stordalen, J. (2019). <i>Fag, etikk og kommunikasjon for fagskoleutdanningene</i>. Cappelen Damm AS. Kap. 1-17 og 19-21. Totalt 212 sider. • Helgesen, L. A. (2016). <i>Sosiologi og psykologi: for fagskoleutdanningene</i>. Cappelen Damm AS. Kap. 1-12. Totalt 178 sider. • Skau, G. M. (2017). <i>Gode fagfolk vokser: Personlig kompetanse i arbeid med mennesker</i>. (5. utg.). Cappelen Akademisk. Kap. 1-5. Totalt 109 sider. <p>Totalt 818 sider</p>
Tillegglitteratur	<ul style="list-style-type: none"> • Arntzen, E. (2014). <i>Ledelse og kvalitet i helsetjenesten: Arbeidsglede og orden i eget hus</i>. Gyldendal Akademisk. • Molven, O. (2016). <i>Sykepleie og jus</i>. Gyldendal Akademisk. • Nortvedt, M. W., Jamtvedt, G., Graverholt, B., Nordheim, L.V & Reinart, L. M. (2012). <i>Jobb kunnskapsbasert!: En arbeidsbok</i>. Akribe. • Helse og sosiallover www.lovdataba.no

10.2 Emne 2: Helsefremmende og forebyggende arbeid

Emnekode	00HH67B
Omfang	7 studiepoeng
Innhold	Emne 2 handler om helsefremmende og forebyggende arbeid for å styrke mestring og bedre livskvalitet hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade. Emnet fokuserer på risikovurdering og systematisk observasjon og kartlegging for å identifisere pasientens ressurser og behov for forebyggende tiltak, for å kunne øke muligheten til å mestre de utfordringer og belastninger somatisk sykdom og skade kan gi.
Forutsetninger	Bestått emne 1
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om hva den enkelte pasient og helsepersonell kan gjøre for å fremme helse og forebygge komplikasjoner ved, og begrense konsekvenser av, somatisk sykdom og skade • har kunnskap om mestringsstrategier og hverdagsmestring når voksne og eldre opplever at helse og funksjonsevne endres som følge av somatisk sykdom og/eller skade • har kunnskap om hvordan somatisk og psykisk helse henger sammen og påvirker hverandre • forstår hva det betyr å arbeide i tråd med sykepleieprosessen i det praktiske pasientarbeidet • har kunnskap om kartleggingsverktøy som brukes for å vurdere funksjonsnivå og risiko hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • har innsikt i nasjonale anbefalinger for ernæring og fysisk aktivitet knyttet til somatisk sykdom hos voksne og eldre pasienter • kan oppdatere sin kunnskap om velferdsteknologi, hjelpemidler og tilpasning av omgivelser for å styrke den voksne og eldre pasientens selvstendighet og opplevelse av mestring <p>Ferdigheter</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om helsefremmende og forebyggende arbeid og rehabilitering til å veilede voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og skade om brukermedvirkning og egenomsorg • kan anvende kunnskap om hvordan somatisk og psykisk helse henger sammen og påvirker hverandre • kan anvende sykepleieprosessen for å sikre systematikk og kvalitet i samarbeidet med voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og /eller skade

	<ul style="list-style-type: none"> • kan anvende standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy til å kartlegge og rapportere tilstand, ressurser og behov for tiltak knyttet til funksjonsnivå og risikovurdering hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • kan kartlegge og identifisere ressurser og behov for tiltak, knyttet til grunnleggende psykososiale og eksistensielle behov hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • kan kartlegge og identifisere ressurser og behov for velferdsteknologiske løsninger hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • kan anvende kunnskap om velferdsteknologi til å informere om og bistå voksne og eldre pasienter med valg av velferdsteknologiske løsninger <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for egen yrkesrolle, ansvar og oppgaver knyttet til risikovurdering og systematisk observasjon og kartlegging av ressurser og behov for tiltak hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • har forståelse for hvordan somatisk og psykisk helse og sykdom henger sammen og gjensidig påvirker hverandre • kan samarbeide med voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade på en måte som ivaretar mestring, brukermedvirkning og faglig forsvarlighet
<p>Sentrale tema</p>	<p>2a. Helsefremmende og forebyggende arbeid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Helsefremmende og forebyggende arbeid ved somatisk sykdom og skade • Sykepleieprosessen • Bruk av kartleggingsverktøy • Den fagskoleutdannede fagarbeiderens rolle i kartleggingsarbeid • Observasjon og kartlegging av tilstand, ressurser og behov for forebyggende tiltak knyttet til: <ul style="list-style-type: none"> ○ Væske og ernæring ○ Tann- og munnhelse ○ Eliminering ○ Aktivitet ○ Søvn og hvile ○ Seksualitet ○ Psykososiale behov ○ Eksistensielle behov • Risikovurdering <ul style="list-style-type: none"> ○ Væskebalanse og ernæringsmessig risiko

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Risiko for trykksår ○ Fallrisiko ○ Sikkerhet i hjemmet (risiko for brann) ● Overgrep og vold ● Psykosomatiske symptomer ● Riktig legemiddelhåndtering ● Smitteforebygging <p>2b. Hverdagsmestring og rehabilitering</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Hverdagsmestring og hverdagsrehabilitering ● Rehabilitering ● Empowerment ● Brukermedvirkning ● Livskvalitet ● Hjelpemidler ● Velferdsteknologi
Mappekrav med individuelle refleksjonsnotat	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kartlegging og risikovurdering 2. Mestring av sykdom
Vurdering	Hvert mappekrav vurderes med utgangspunkt i vurderingskriterier for mappekrav (vedlegg 1). Faglærer/veileder gir skriftlig tilbakemelding innen 14 dager. Arbeidene vurderes med godkjent/ikke godkjent, og alle mappekrav må være godkjent før avsluttende vurdering (eksamen) som omfatter de fagspesifikke emnene.
Litteratur	<ul style="list-style-type: none"> ● Birkeland, A. & Flovik, A. M. (2018). <i>Sykepleie i hjemmet</i> (3.utg.). Cappelen Damm Akademisk. Kap. 2, 4, 5 (Mishandling og overgrep) og 8-10 og 11 (Sikkerhet og forsvarlighet). ● Grov, E. K. & Holter, I. M. (Red.). (2015). <i>Grunnleggende kunnskap i klinisk sykepleie. Sykepleieboken 1</i> (5.utg.). Cappelen Damm Akademisk. Kap. 10, 12, 23, 24, 25 (Infeksjonsforebygging og trykksår), 26, 27, 28, 29, 30 og 31. ● Helsedirektoratet. (2016). <i>Kosthåndboken</i>. Helsedirektoratet. ● Kirkevold, M., Brodtkorp, K. & Ranhoff, A. H. (Red.). (2020). <i>Geriatrisk sykepleie: God omsorg til den gamle pasienten</i> (3.utg.). Gyldendal Akademisk. Kap. 8, 10, 12, 19-24 og 35. ● Tveiten, S. (2020). <i>Helsepedagogikk - helsekompetanse og brukermidvirkning</i> (2. utg.). Fagbokforlaget. Kap. 2 og 3. ● Vabo, G. (2018). <i>Dokumentasjon i sykepleiepraksis</i> (3.utg.). Cappelen Damm. Kap. 4. ● Vern for eldre. (u.å.). Hentet fra http://www.vernforeldre.no/index.php/e-laeringsprogrammet/
Tillegglitteratur	<ul style="list-style-type: none"> ● Akselsen, P. E. (2018). <i>Smittevern i helsetjenesten</i>. Gyldendal.

	<ul style="list-style-type: none">• Gammersvik, Å. & Larsen, T. (Red.). (2018). <i>Helsefremmende sykepleie – i teori og praksis</i>. (2.utg.). Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.• Helsedirektoratet. (2010). <i>Nasjonal faglig retningslinje for forebygging og behandling av underernæring</i>. Helsedirektoratet.• Helsedirektoratet. (2010). <i>Forebygging, utredning og behandling av overvekt og fedme hos voksne</i>. Hentet fra https://helsedirektoratet.no/Lists/Publikasjoner/Attachments/390/nasjonal-faglig-retningslinje-for-forebygging-utredning-og-behandling-av-overvekt-og-fedme-hos-voksne.pdf• Holm, S. & Wiik H. (2020). <i>Bo lenger hjemme – nye utfordringer for hjemmetjenesten</i>. Fagbokforlaget.• Lillevik, O. G., Salamonsen, J. S. & Nordhaug, I. (Red.). (2019). <i>Vold i nære relasjoner</i>. Gyldendal.• Nakrem, S. & Sigurjónsson, J. B. (2017). <i>Velferdsteknologi i praksis; perspektiver på teknologi i kommunal helse- og omsorgstjeneste</i>. Cappelen Damm Akademisk.• Olsen, L. A., Kofoed, E. & Rygg, L. Ø. (2018). <i>Håndtering av legemidler</i>. Cappelen Damm Akademisk.• Tuntland, H. & Ness, N. E. (2014). <i>Hverdagsrehabilitering</i>. Gyldendal.• VAR Healthcare• Helselovgivning, www.lovdatab.no
--	--

10.3 Emne 3: Somatisk vurderings- og handlingskompetanse

Emnekode	00HH67C
Omfang	15 studiepoeng
Innhold	Emne 3 tar for seg vurdering av symptomer og funksjonssvikt, samt behandling, pleie og omsorg knyttet til somatiske sykdommer og/eller skader som er vanlige hos voksne og eldre pasienter. Emnet tar sikte på å utvikle kompetanse til å oppdage tidlige tegn på og iverksette handling ved akutt kritisk sykdom, og akutt og subakutt funksjonssvikt. Systematisk observasjon, kartlegging og dokumentasjon av helsetilstand, ressurser, symptomer og behov ved hjelp av kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjemaer er sentralt. Ferdighetstrening i praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie vektlegges.
Forutsetninger	Bestått emne 1
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om symptomer på akutt kritisk sykdom og skade hos voksne og eldre personer, og om tiltak som må iverksettes ved behov for øyeblikkelig hjelp og/eller førstehjelp • har kunnskap om symptomer på akutt og subakutt funksjonssvikt og om hvordan akutt, subakutt og kronisk sykdom kan påvirke både pasient og pårørende fysisk, psykisk, sosialt og eksistensielt • har kunnskap om kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjemaer som blir brukt for å observere og dokumentere helsetilstand, ressurser, symptomer og behov hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • har kunnskap om ulike somatiske sykdommer og skader hos voksne og eldre, og om demens: symptomer, diagnostikk, behandling og sykepleie • har kunnskap om den geriatriske pasienten, polyfarmasi og om hvordan sykdom og funksjonssvikt kan opptre annerledes og mer komplekst hos eldre enn hos yngre mennesker • har kunnskap om pleie og omsorg ved livets slutt • har innsikt i nasjonale planer og retningslinjer knyttet til vanlige somatiske sykdommer og skader • kan oppdatere sin kunnskap om behandling og sykepleie til voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • kan oppdatere sin kunnskap om praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie • forstår hva det betyr for pasient og pårørende at helsepersonell viser kompetanse og trygghet i utøvelsen av klinisk sykepleie

	<p>Ferdigheter</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan anvende kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjemaer til å kartlegge og dokumentere helsetilstand, ressurser og symptomer, og til å identifisere behov for tiltak hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade• kan anvende kunnskap om akutt, kritisk sykdom og skade til å planlegge og iverksette tiltak i samarbeid med pasienten, kollegaer og andre yrkesgrupper• kan anvende kunnskap om somatiske sykdommer og behandling til å planlegge og iverksette tiltak i samarbeid med voksne og eldre pasienter, kollegaer og andre yrkesgrupper• kan anvende kunnskap om pre- og postoperativ sykepleie til å forebygge postoperative komplikasjoner og bidra til rask rehabilitering• kan anvende kunnskap om den geriatriske pasienten, og om sykdom, skader og funksjonsnedsettelse hos eldre, i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar pasientens behov• kan anvende kunnskap om og gjennomføre praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har forståelse for nasjonale retningslinjer for behandling og rehabilitering ved vanlige somatiske sykdommer og for hvordan disse påvirker yrkesutøvelsen• har forståelse for hvordan bruk av kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjemaer bidrar til å kvalitetssikre behandling, pleie og omsorg for voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade• kan innenfor eget kompetanse- og ansvarsområde utføre behandlende, rehabiliterende og lindrende tiltak til voksne og eldre pasienter med akutte somatiske sykdommer og skader og/eller kroniske og progredierende sykdommer• kan utføre pleie og omsorg etter voksne og eldre somatisk syke og/eller skadede pasienters ønsker og individuelle behov• kan utføre praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie i tråd med gjeldende retningslinjer og på en måte som ivaretar faglig forsvarlighet og pasientens integritet• kan reflektere over faglige og etiske utfordringer i møte med voksne og eldre somatisk syke og/eller skadede pasienter og deres pårørende
--	---

	<ul style="list-style-type: none">• har utviklet en etisk grunnholdning i tråd med yrkesetiske retningslinjer og pasient- og brukerrettighetsloven, og kan ivareta pasientens integritet og faglig forsvarlighet i yrkesutøvelsen
Sentrale tema	<p>3a. Vurdering av akutt sykdom og funksjonssvikt</p> <ul style="list-style-type: none">• Vitale parameter• Akutt kritisk sykdom, førstehjelp og handlingsberedskap• Akutt og subakutt funksjonssvikt• Sepsis• Delirium• Kartleggingsverktøy ved sykdom og funksjonssvikt• Standardiserte observasjonsskjemaer• Vurderingskompetanse• Dokumentasjon <p>3b. Somatiske sykdommer og skader</p> <ul style="list-style-type: none">• Infeksjoner• Hjerte- og karsykdommer (hypertensjon, koronar hjertesykdom, hjertesvikt og arytmi)• Hjerneslag• Kronisk obstruktiv lungesykdom (KOLS)• Diabetes mellitus• Sykdommer og skader i bevegelsesapparatet (Osteoporose og brudd)• Nevrologiske sykdommer (Parkinsons sykdom og Multipel sklerose (MS))• Kreft (generelt om symptomer, konsekvenser av behandling og seinskader)• Demens• Legemidler <p>3c. Den geriatriske pasienten</p> <ul style="list-style-type: none">• Skrøpeligheit• Multisykdom• Funksjonssvikt• Polyfarmasi <p>3d. Klinisk sykepleie og praktiske prosedyreferdigheter</p> <ul style="list-style-type: none">• Spesiell sykepleie knyttet til ulike somatiske sykdommer og skader• Pre- og postoperativ sykepleie• Smerter og smertelindring• Praktiske prosedyreferdigheter (stell av kirurgiske sår og kroniske sår, stell av stomi, blodsuktermåling, administrering av insulin med insulinpenn, administrering av enteral ernæring, frakobling av infusjonsvæske fra PVK, administrasjon av subcutan injeksjon)

	<p>(lavmolekylært heparin), ren intermitterende kateterisering (RIK) og steril intermitterende kateterisering (SIK))</p> <ul style="list-style-type: none">• Sår og sårbehandling• Prøvetakning• Medisinsk teknisk utstyr• Pleie og omsorg ved livets slutt
Mappekrav med individuelle refleksjonsnotat	<ol style="list-style-type: none">1. Observasjon, kartlegging og vurdering2. Sykdom og klinisk sykepleie (selvvalgt problemstilling)
Dokumentasjon av prosedyreferdigheter og individuelt refleksjonsnotat	Praktisk-teoretisk oppgave med videodokumentasjon av prosedyreferdigheter og pasientsamarbeid og individuelt refleksjonsnotat
Vurdering	Hvert mappekrav vurderes med utgangspunkt i vurderingskriterier for mappekrav (vedlegg 1). Faglærer/veileder gir skriftlig tilbakemelding innen 14 dager. Arbeidene vurderes med godkjent/ikke godkjent, og alle mappekrav må være godkjent før avsluttende vurdering (eksamen) som omfatter de fagspesifikke emnene.
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Birkeland, A. & Flovik, A. M. (2018). <i>Sykepleie i hjemmet</i> (3.utg.). Cappelen Damm Akademisk. Kap. 7, 11 og 13.• Grov, E. K. & Holter, I. M. (Red.). (2015). <i>Grunnleggende kunnskap i klinisk sykepleie. Sykepleieboken 1</i> (5.utg.). Cappelen Damm Akademisk. Kap. 17-18, 21 og 32-33.• Kirkevold, M., Brodtkorp, K. & Ranhoff, A. H. (Red.). (2020). <i>Geriatrisk sykepleie: God omsorg til den gamle pasienten</i> (3.utg.). Gyldendal Akademisk. Kap. 4, 7, 15, 25-27 og 29-34.• Knutstad, U. (Red.). (2019). <i>Utøvelse av klinisk sykepleie. Sykepleieboken 3</i> (3.utg.). Cappelen Damm Akademisk. Kap. 2-5, 8-9, 11-12, 14-15 og 17-18.• Vabo, G. (2018). <i>Dokumentasjon i sykepleiepraksis</i> (3.utg.). Cappelen Damm. Kap. 2-3• Aldring og helse. Nasjonal kompetansetjeneste. https://www.aldringoghelse.no/• VAR Healthcare
Tillegglitteratur	<ul style="list-style-type: none">• Helsedirektoratet. (2010). <i>Nasjonale retningslinjer for behandling og rehabilitering ved hjerneslag</i>. Hentet fra https://www.helsebiblioteket.no/retningslinjer/hjerneslag/sekundarforebygging/sekundarforebygging-utredning/hjerneinfarkt-og-tia• Helsedirektoratet. (2017). <i>Demens - Nasjonal faglig retningslinje om demens</i>. Hentet fra https://app.magicapp.org/app#/guideline/2273

	<ul style="list-style-type: none">• Holm, S. & Wiik H. (2020). <i>Bo lenger hjemme – nye utfordringer for hjemmetjenesten</i>. Fagbokforlaget.• Langøen, A. (Red.). (2018). <i>Sårbehandling og hudpleie</i>. (5. utg.). Gyldendal.• Tretteteig, S. (Red.). (2016). <i>Demensboka: lærebok for helse- og omsorgspersonell</i>. Forlaget Aldring og helse.• Helselovgivning, www.lovdatab.no
--	---

10.4 Emne 4: Yrkesutøvelse og organisasjonskunnskap

Emnekode	00HH67D
Omfang	4 studiepoeng
Innhold	Emne 4 skal gi studentene økt bevissthet om hvilken betydning profesjonalitet og ansvarlighet i egen rolle og yrkesutøvelse har for kommunikasjon, medarbeiderskap, veiledning og fagutvikling på arbeidsplassen. Emnet handler også om ulike aktører i pasient- og omsorgsforløpene, og om hvordan den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten organiseres og samhandler. Ferdighetstrening i profesjonell kommunikasjon vektlegges i dette emnet.
Forutsetninger	Bestått emne 1
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om organiseringen av den kommunale helse- og omsorgstjenesten og spesialisthelsetjenesten • har innsikt i pasienttilpassede forløp, deriblant pakkeforløp • har kjennskap til ulike aktører og samarbeidspartners ansvar og oppgaver i ulike pasient- og omsorgsforløp • har kunnskap om tverrfaglig samarbeid, saksbehandling og koordinering av helsetjenester • har kunnskap om familieomsorg, frivillig arbeid og brukerorganisasjoner • har innsikt i kunnskapsbasert praksis og omsorgsforskning • har kunnskap om fagutvikling og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om medarbeiderskap, organisasjonskultur og ledelse i virksomheter i helse- og omsorgssektoren • har kunnskap om profesjonell kommunikasjon i møte med voksne og eldre pasienter, pårørende og kollegaer • har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper i yrkesutøvelsen <p>Ferdigheter</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kommunikasjonsformer, og -teknikker profesjonelt i samarbeid med, og i veiledning av og i undervisning til, voksne og eldre pasienter, pårørende og kollegaer • kan finne relevant informasjon og fagstoff til å kunne arbeide kunnskapsbasert og delta i fagutvikling på arbeidsplassen • kan anvende kunnskap om medarbeiderskap og organisasjonskultur til å bidra til et godt arbeidsmiljø

	<ul style="list-style-type: none">• kan anvende relasjonskompetanse i samarbeid med familie, frivillige og brukerorganisasjoner <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan bygge relasjoner og delta i tverrfaglig samarbeid med kollegaer på tvers av fag, avdelinger og etater• kan bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenestetilbud på arbeidsplassen, gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon• kan bidra til fagutvikling på arbeidsplassen ved å planlegge utviklingsarbeid innenfor et avgrenset område
Sentrale tema	<p>4a. Aktører, organisering og samhandling i pasientforløpet</p> <ul style="list-style-type: none">• Kommunale helse- og omsorgstjenester• Specialisthelsetjenester• Familieomsorg• Frivillig arbeid• Brukerorganisasjoner• Samhandling og koordinering av tjenester• Kritiske overganger i pasientforløpet• Pasienttilpassede forløp <p>4b. Yrkesutøvelse, kommunikasjons- og veiledningskompetanse</p> <ul style="list-style-type: none">• Yrkesrolle og identitet• Tverrfaglig samarbeid• Relasjonskompetanse• Kunnskapsbasert praksis• Fagutvikling• Kultur mangfold og yrkesutøvelse• Kommunikasjons- og veiledningskompetanse• Grunnleggende pedagogiske prinsipper (undervisning)
Mappekrav med individuelt refleksjonsnotat	<p>1. Kommunikasjon, veiledning og undervisning i yrkesutøvelsen (selvvalgt problemstilling)</p>
Vurdering	<p>Mappekravet vurderes med utgangspunkt i vurderingskriterier for mappekrav (vedlegg 1). Faglærer/veileder gir skriftlig tilbakemelding innen 14 dager. Arbeidet vurderes med godkjent/ikke godkjent, og alle mappekrav i emne 2, 3 og 4 må være godkjent før avsluttende vurdering (eksamen) som omfatter de fagspesifikke emnene.</p>
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Birkeland, A. & Flovik, A. M. (2018). <i>Sykepleie i hjemmet</i> (3.utg.). Cappelen Damm Akademisk. Kap.1 og 5-6,

	<ul style="list-style-type: none">• Dalland, O. (2017). <i>Metode og oppgaveskriving</i>. Gyldendal akademiske forlag.• Grov, E. K. & Holter, I. M. (Red.). (2015). <i>Grunnleggende kunnskap i klinisk sykepleie. Sykepleieboken 1</i> (5.utg.). Cappelen Damm Akademisk. Kap. 9, 13 og 16.• Kirkevold, M., Brodtkorp, K. & Ranhoff, A. H. (Red.). (2020). <i>Geriatrisk sykepleie: God omsorg til den gamle pasienten</i> (3.utg.). Gyldendal Akademisk. Kap. 9, 13-14 og 16-17.• Skau, G. M. (2011): <i>Gode fagfolk vokser: Personlig kompetanse i arbeid med mennesker</i>. Cappelen Akademisk.• Tveiten, S. (2020). <i>Helsepedagogikk - helsekompetanse og brukermedvirkning</i> (2. utg.). Fagbokforlaget. Kap. 7, 9, 11 og 14.
Tillegglitteratur	<ul style="list-style-type: none">• Holm, S. & Wiik H. (2020). <i>Bo lenger hjemme – nye utfordringer for hjemmetjenesten</i>. Fagbokforlaget.• Nortvedt, M. W., Jamtvedt, G., Graverholt, B., Nordheim, L.V & Reinar, L. M. (2012). <i>Jobb kunnskapsbasert!: En arbeidsbok</i>. Akribe.• VAR Healthcare• Helselovgivning, www.lovdato.no

10.5 Emne P: Praksis

Emnekode	00HH67P
Omfang	14 studiepoeng 10 uker
Innhold	Praksis gjennomføres som utplassering eller som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass.
Forutsetninger	Bestått emne 1-4
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om symptomer på akutt kritisk sykdom og skade, og om tiltak som må iverksettes ved behov for øyeblikkelig hjelp og/eller førstehjelp • har kunnskap om symptomer på akutt og subakutt funksjonssvikt og om hvordan akutt, subakutt og kronisk sykdom kan påvirke både pasient og pårørende fysisk, psykisk, sosialt og eksistensielt • har kunnskap om kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjemaer som blir brukt for å observere og dokumentere helsetilstand, ressurser, symptomer og behov hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • har kunnskap om organisering av tjenestetilbudet knyttet til voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i ulike pasientforløp knyttet til tilbudet ved praksisplassen • har innsikt i kunnskapsbasert praksis, og har kunnskap om forbedringsarbeid og kan oppdatere sin kunnskap om utviklingsprosjekter i helsetjenesten • har kunnskap om digitale løsninger og dokumentasjonssystemer i helsetjenesten • kan oppdatere sin kunnskap om velferdsteknologi, hjelpemidler og tilpasning av omgivelser for å styrke den voksne og eldre pasientens selvstendighet og opplevelse av mestring <p>Ferdigheter</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om somatiske sykdommer og behandling, til å observere symptomer og bivirkninger hos den enkelte pasient • kan anvende kunnskap om den voksne og eldre somatisk syke pasienten til å delta i behandling og rehabilitering, og til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar pasientens behov for pleie og omsorg • kan anvende kommunikasjonsformer og -teknikker profesjonelt i samarbeidet med voksne og eldre pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper

	<ul style="list-style-type: none">• kan anvende kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjemaer til å kartlegge helsetilstand, ressurser og symptomer og til å identifisere behov for tiltak hos voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade• kan kartlegge situasjoner i praksis og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak• kan kartlegge voksne og eldre pasienters situasjon og identifisere ressurser og behov for velferdsteknologiske løsninger• kan anvende kunnskap om velferdsteknologi til å informere om og bistå voksne og eldre pasienter med valg av velferdsteknologiske løsninger• kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til klinisk sykepleie i praksis• kan anvende digitale løsninger i samarbeidet med pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper• kan anvende sykepleieprosessen og kunnskap om dokumentasjon til å dokumentere faglig forsvarlig og omsorgsfull helsehjelp i elektronisk pasientjournal <p>Generell kompetanse</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved ivaretagelse av voksne og eldre somatisk syke pasienters integritet, brukermedvirkning og faglig forsvarlighet i praksis• kan utføre sykepleie etter den voksne og eldre somatisk syke pasienters ønsker og individuelle behov• kan utføre praktiske prosedyrer i klinisk sykepleie i tråd med gjeldende retningslinjer og på en måte som ivaretar faglig forsvarlighet og pasientens integritet• kan bygge relasjoner med kollegaer og på tvers av avdelinger og etater i det tverrfaglige samarbeidet om tjenestetilbudet til voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade• kan bidra til kvalitetsforbedring i tjenestetilbudet til voksne og eldre somatisk syke pasienter gjennom kunnskapsdeling, bevisstgjøring og etisk refleksjon på arbeidsplassen <p>I tillegg gjelder følgende læringsutbyttebeskrivelse for utviklingsarbeid på egen arbeidsplass:</p> <p>Studenten</p> <ul style="list-style-type: none">• kan bidra til kvalitetsforbedring i tjenestetilbudet på arbeidsplassen ved å forberede, planlegge, gjennomføre og evaluere utviklingsarbeid innenfor et avgrenset område
Arbeidskrav	Praksisutplassering: <ul style="list-style-type: none">• Turnusplan

	<ul style="list-style-type: none">• Arbeidskrav 1 Studentmappe• Arbeidskrav 2 Systematisk kartlegging av helsetilstand og ressurser• Arbeidskrav 3 Identifisering av behov for sykepleie og mål for sykepleien• Arbeidskrav 4 Identifisering og iverksetting av tiltak• Arbeidskrav 5 Evaluering – vurdere måloppnåelse <p>Utviklingsarbeid:</p> <ul style="list-style-type: none">• Arbeidsplan• Arbeidskrav 1 Studentmappe• Arbeidskrav 2 Prosjekt- og framdriftsplan• Arbeidskrav 3 Presentasjon av utviklingsarbeid• Arbeidskrav 4 Prosjektrapport
Vurdering	Arbeidskravene vurderes med godkjent/ikke godkjent. Faglærer gir skriftlig tilbakemelding innen 14 dager på arbeidskrav. Studenten blir vurdert til bestått/ikke bestått praksis. Alle arbeidskrav må være godkjent og kravet til tilstedeværelse må være oppfylt før praksis kan vurderes til bestått. Se egne retningslinjer for praksisutplassering og utviklingsarbeid på egen arbeidsplass.
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Faglitteratur fra tidligere emner• Selvvalgt litteratur• Andersen, E. S. & Schwencke, E. (2020). <i>Prosjektarbeid. En veiledning for studenter</i>. (5. utg.). Fagbokforlaget.• Dalland, O. (2020). <i>Metode og oppgaveskriving</i>. (7. utg.). Gyldendal akademiske forlag.

10.6 Emne 5: Hovedprosjekt

Emnekode	00HH67E
Omfang	8 studiepoeng
Innhold	Dette emnet er et obligatorisk fordypningsarbeid. Hovedprosjektet skal være praksisrettet og knyttet til ett eller flere temaer i utdanningens fagspesifikke emner. Studenten skal gjennom hovedprosjektet vise refleksjon og anvende relevant teori og erfaringer fra praksisfeltet.
Forutsetninger	Bestått emne 1-4 og praksis
Læringsutbytte	<p>Kunnskaper Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har innsikt i kunnskapsbasert praksis • har kunnskap om utviklingsarbeid og kan oppdatere sin kunnskap om nasjonale planer, utviklingsprosjekter og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • kan oppdatere sin kunnskap om faglige og etiske problemstillinger knyttet til arbeid med pasienter med somatisk sykdom og skade <p>Ferdigheter Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for en valgt problemstilling knyttet til arbeid med voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og skade • kan vurdere kritisk ulike kilder for informasjon og fagstoff • kan anvende kunnskap til å belyse, vurdere og reflektere faglig, etisk og juridisk over en valgt problemstilling knyttet til arbeid med voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade • kan innenfor eget ansvars- og arbeidsområde kartlegge situasjoner og identifisere behov for, og planlegge, iverksette og evaluere tiltak knyttet til arbeid med voksne og eldre pasienter med somatisk sykdom og/eller skade <p>Generell kompetanse Studenten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for yrkesetiske retningslinjer som regulerer yrkesutøvelsen innen helsetjenesten • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved refleksjon rundt hvordan voksne og eldre somatisk syke pasienters integritet, brukermedvirkning og faglig forsvarlighet ivaretas • kan gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen, bidra til å bedre kvaliteten på arbeidsplassens tjenestetilbud

Arbeidskrav	<p>Prosjekt- og framdriftsplan:</p> <p>Innen fastsatt tidspunkt må studenten ha levert forslag til framdriftsplan med tema, foreløpig/tentativ problemstilling, metodevalg og litteratur. Dette godkjennes av veileder innen 14 dager. Besvarelsen leveres til fastsatt tid i 4. semester. Studenten har tilbud om fire veiledningstimer i løpet av skriveperioden. I tillegg kan det arrangeres oppgaveseminarer der studentene presenterer sine foreløpige arbeider for medstudenter og veileder. Hensikten er å gi felles veiledning og respons på foreløpig læringsutbytte, både for de som legger frem og for de som er deltakere.</p> <p>Hovedprosjekt:</p> <p>Skriftlig individuelt hovedprosjekt på 4500 ord +/- 10 % Se egne retningslinjer for hovedprosjekt, emne 5.</p>
Vurdering	<p>Studenten skriver et hovedprosjekt med påfølgende muntlig høring som utgjør avsluttende eksamen for studiet. Hovedprosjektet vurderes med utgangspunkt i vurderingskriterier for hovedprosjekt (vedlegg 3).</p>
Litteratur	<ul style="list-style-type: none">• Faglitteratur fra tidligere emner• Selvvalgt litteratur• Andersen, E. S. & Schwencke, E. (2020). <i>Prosjektarbeid. En veiledning for studenter.</i> (5.utg.). Fagbokforlaget.• Dalland, O. (2020). <i>Metode og oppgaveskriving.</i> (7.utg.). Gyldendal akademiske forlag.

11 Oversikt mappekrav (emne 1-4)/arbeidskrav (praksis og emne 5)

Emne	Mappekrav/arbeidskrav	Maks ant. ord/ Individuelt/Gruppe	Vurdering
Emne 1	Kommunikasjon og samhandling	2000	Godkjent/ikke godkjent
	Etikk	2000	Godkjent/ikke godkjent
	Sosiologi og psykologi	2000	Godkjent/ikke godkjent
	Kvalitetsforbedringsarbeid	Gruppeoppgave med presentasjon og individuelt refleksjonsnotat	Godkjent/ikke godkjent
	Presentasjonsmappe – 2 utvalgte mappekrav, påfølgende muntlig høring		
Emne 2	Kartlegging og risikovurdering	2000/individuell	Godkjent/ikke godkjent
	Mestring av sykdom	2000/gruppe	Godkjent/ikke godkjent
Emne 3	Observasjon, kartlegging og vurdering	2000/individuell	Godkjent/ikke godkjent
	Sykdom og klinisk sykepleie	2000/gruppe (selvvalgt problemstilling)	Godkjent/ikke godkjent
	Vurdering av ferdigheter i praktiske prosedyrer vil skje gjennom en praktisk-teoretisk oppgave med individuelt refleksjonsnotat	2 invasive prosedyrer (lærerstyrt utvalg)/individuelt	Godkjent/ikke godkjent
Emne 4	Kommunikasjon, veiledning og undervisning i yrkesutøvelsen	2000/individuell (selvvalgt problemstilling)	Godkjent/ikke godkjent
Emne 2, 3 og 4	Presentasjonsmappe, ett utvalgt og godkjent mappekrav fra hver av emnene 2, 3 og 4, påfølgende muntlig høring		Gradert karakter, ekstern sensor

Praksis (Praksis-utplassering/ Utviklingsarbeid)	Praksisutplassering: <ul style="list-style-type: none"> • Turnusplan • Arbeidskrav 1 Studentmappe • Arbeidskrav 2 Systematisk kartlegging av helsetilstand og ressurser m/refleksjonsnotat • Arbeidskrav 3 Identifisering av behov for sykepleie og mål for sykepleien • Arbeidskrav 4 Identifisering og iverksetting av tiltak m/refleksjonsnotat • Arbeidskrav 5 Evaluering – vurdere måloppnåelse 	Individuelt	Arbeidskrav vurderes med godkjent/ikke godkjent. Praksis vurderes til bestått/ikke bestått
	Utviklingsarbeid: <ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsplan • Arbeidskrav 1 Studentmappe • Arbeidskrav 2 Prosjekt- og framdriftsplan • Arbeidskrav 3 Presentasjon av utviklingsarbeid • Arbeidskrav 4 Prosjektrapport 	Individuelt	Arbeidskrav vurderes med godkjent/ikke godkjent. Praksis vurderes til bestått/ikke bestått
Emne 5	Hovedprosjekt med muntlig høring	4500 ord/individuell	Gradert karakter, ekstern sensor

Vedlegg 1 Formelle krav og vurderingskriterier for mappekrav

Formelle krav til innhold i mappekrav	Kriterier for vurdering av mappekrav	Vurderingsform
<ul style="list-style-type: none"> • Forside • Evt. Forord • Innholdsfortegnelse • Innledning • Svar på alle oppgaver i mappekravet eller svar på en selvvalgt problemstilling innenfor gitt tema • Litteraturliste og referanser i teksten • Refleksjonsnotat • Logg ved gruppearbeid • Omfang: 2000 ord \pm 10 % (f.o.m. innledning t.o.m. konklusjon), se hvert enkelt mappekrav • Følge Fagskolens retningslinjer for oppgaveskriving (skrift, linjeavstand, overskrifter, kildehenvisninger og anonymisering) 	<ul style="list-style-type: none"> • Viser faglig kompetanse i forhold til aktuelle læringsutbyttebeskrivelser i studieplanen • Følger formelle krav til innhold i mappa • Originalitet (ikke påfallende likhet med andre besvarelser eller publisert materiale) 	<ul style="list-style-type: none"> • Utfyllende tilbakemeldinger fra faglærer • Vurderes med <i>godkjent/ikke godkjent</i>

Vedlegg 2 Formelle krav og vurderingskriterier for presentasjonsmapper m/muntlig høring

Formelle krav til innhold i presentasjonsmappa	Kriterier for vurdering	Vurderingsform
<ul style="list-style-type: none">• Forside• Innholdsfortegnelse• Felles innledning, med begrunnelse for valg, kort om valgte mappekraav og forbedringer• Et gitt antall godkjente og bearbeidede mappekraav (f.o.m. innledning t.o.m. litteraturliste)• Refleksjonsnotat• Følge Fagskolens retningslinjer for oppgaveskriving (skrift, linjeavstand, overskrifter, kildehenvisninger og anonymisering)	<ul style="list-style-type: none">• Viser faglig kompetanse i forhold til aktuelle læringsutbyttebeskrivelser i studieplanen• Følger formelle krav til innhold i presentasjonsmappa• Originalitet (ikke påfallende likhet med andre besvarelser eller publisert materiale)	<ul style="list-style-type: none">• Samlet vurdering av presentasjonsmappe og muntlig høring• Gradert karakter (A-F), der A er beste karakter. Det kreves karakteren E eller bedre for at eksamen skal være bestått

Vedlegg 3 Formelle krav og vurderingskriterier for videodokumentasjon av praktiske prosedyrer

Formelle krav til innhold i videodokumentasjonen	Kriterier for vurdering	Vurderingsform
<ul style="list-style-type: none"> • Videodokumentasjon av to invasive prosedyreferdigheter (lærerstyrt utvalg) og pasientsamarbeid • Filmingen skal foregå på øvingsavdeling • Skriftlig refleksjonsnotat knyttet til gjennomføring av prosedyren, egen læringsprosess og læringsutbytte 	<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomføringen av prosedyrene er i tråd med aktuelle oppdaterte og kunnskapsbaserte prosedyrer (VAR Healthcare) og kravet om faglig forsvarlighet • Hygieniske prinsipper overholdes • Pasientsamarbeid og kommunikasjon med «pasient» er i tråd med kravet om omsorgsfull hjelp (respekt, verdighet, autonomi, trygghet og forutsigbarhet) • Studentene viser god flyt knyttet til gjennomføring av aktuelle prosedyrer og samhandling med «pasient» 	<ul style="list-style-type: none"> • Utfyllende tilbakemeldinger fra faglærer • Vurderes med godkjent / ikke godkjent

Vedlegg 4 Formelle krav og vurderingskriterier for hovedprosjekt m/muntlig høring

Formelle krav til innhold i hovedprosjekt	Kriterier for vurdering	Vurderingsform
<ul style="list-style-type: none"> • Forside • Evt. Forord • Innholdsfortegnelse • Innledning • Metode • Faglig del • Drøfting • Konklusjon • Litteraturliste og referanser i teksten • Refleksjonsnotat • Omfang: 4500 ord ± 10 % (f.o.m. innledning t.o.m. konklusjon) • Følge Fagskolens retningslinjer for oppgaveskriving (skrift, linjeavstand, overskrifter, kildehenvisninger og anonymisering) 	<ul style="list-style-type: none"> • Viser faglig kompetanse i forhold til aktuelle læringsutbyttebeskrivelser i studieplanen • Holder seg til det valgte temaet og svarer på problemstillingen • Hensiktsmessig metodevalg og kildebruk • Følger formelle krav til innhold i hovedprosjekt • Originalitet (ikke påfallende likhet med andre besvarelser eller publisert materiale) 	<ul style="list-style-type: none"> • Samlet vurdering av det skriftlige hovedprosjekt og muntlig høring • Gradert karakter (A-F), der A er beste karakter. Det kreves karakteren E eller bedre for at eksamen skal være bestått

